

Proizvodnja kvalitetnih sadnica šumskog drveća je osnovni preduslov za uspešnu obnovu postojećih i podizanje novih šuma sadnjom sadnica. Primenom stečenog iskustva i usvajanjem savremenih tehnoloških dostignuća u rasadničkoj proizvodnji u JP „Vojvodinašume“ se svake godine proizvedu planirane količine kvalitetnih sadnica za sopstvene potrebe i potrebe tržišta. Ova proizvodnja se ostvaruje primenom savremene mehanizacije i zalivnih sistema za rasadničku proizvodnju.

Primenjuju se sve neophodne mere nege i zaštite sadnog materijala. Proizvodnja se u potpunosti odvija u skladu sa odredbama Zakona o šumskom reproduktivnom materijalu i uz neophodnu stručnu i tehnološku podršku naučno-istraživačkih šumarskih institucija. U 15 rasadnika godišnje se proizvede oko 1,4 miliona kvalitetnih sadnica, pretežno šumskih vrsta drveća i određenih manjih količina dekorativnog sadnog materijala. Radi očuvanja genofonda autohtonih vrsta i reintrodukcije, kao i za potrebe pošumljavanja zaštitnih zona pored vodotokova, saobraćajnica i naselja započeta je proizvodnja i bele i crne topole.

U prirodnim šumama kojima gazduje JP „Vojvodinašume“ su najbolje šume sa semenskom aspekta, a kriterijum za semenski objekat jeste veliko učešće fenotipski najjačih stabala. Iz prirodne populacije hrastovih šuma izabrane su najbolje i registrovane za semensku proizvodnju. Na osnovu toga su sigurni da su šume koje podižu kvalitetnije od onih iz prethodnih perioda, jer su najbolje potomstvo šuma iz prirodne populacije. Naš Zakon o šumskom repromaterijalu je jedan od prvih zakona koji je u potpunosti usklađen sa zakonima EU, što je bio osnov da Republika Srbija podnese zahtev za prijem u evropsku LTD šemu, o prometu šumskog repromaterijala. Pre pet godina je Evropska komisija bila upravo u semenskom centru u ŠU Morović, gde su se uverili da je cela procedura u skladu sa propisima koji važe i u EU, a to znači pre svega da je obezbeđen vrhunski kvalitet, kao i da se zna iz kojeg semenskog zasada potiče materijal za svaku šumu. Ima ih ukupno 8 na području Morovića. JP „Vojvodinašume“ su danas registrovane u zemljama EU kao pouzdan dobavljač hrastovog semena.

Nije nimalo lako doći do kvalitetnog semena, jer žir ima svoje specifičnosti, baš kao i hrastova šuma. Prirodna osobina hrasta lužnjaka je da ne rađa svake godine. U JP „Vojvodinašume“ raspolažu podacima iz 1951. godine da je u tom periodu u proseku rađanje bilo svake 2,5 godina, ali da je bilo godina kada hrast nije rađao po 4-5 godina, na nekim mestima nije rađao tri godine za redom, što sve zavisi od prirodnih uslova. Hrast je posebno osetljiv na kasne prolećne mrazove. Prošle godine je urod bio slabiji, a ove godine je ocenjen kao osrednji. Žir se sakuplja u tekućoj i za narednu godinu, dorađuje se, smešta u hladnjaču i čuva, kako bi se pouzdano mogla planirati sledeća godina, nezavisno od prirodnih uslova. Nekada se desi da se

žir čuva cele godine i da sledeće ponovo bude uroda, ali to je rizik koji moramo da se podnese, jer nema prihoda, nema radova u drvnoj industriji, ukoliko se šuma planski ne obnavlja.

Žir se drži u hladnjači do godinu dana, a u naučne svrhe mogao bi i duže. Za godinu dana kila spadne do 8%, sa 97 ili 95 % kolika je klijavost pada na 90%. Važno je da uvek bude niska temperatura (-2°C je temperaturni režim u hladnjači) i da je vlaga u vazduhu (maksimalna 99,9%). Specifični problem očuvanja žira je taj što ima opnu koja je propustljiva samo u jednom smeru, može napolje ali ne i nazad, za razliku od drugih kultura, npr. pšenice koja se čuva u silosu, i kada se poseje posle prve kiše ona apsorbuje vlagu i fiziološki proces. Žir nema tu mogućnost i gubitak vlage je kod njega trajan. I tek na -4°C smrazava. Sam proces hlađenja oduzima vlagu pa se procesu hlađenja dodaje vlaga. I ored toga žir izgubi 42-45% vlage koju ima pri sakupljanju, na 38,9% što je prihvatljivo. Sve ispod 30% je trajno oštećenje.

Zbog svega toga, žir se čuva u hladnjači na temperaturi od -2°C godinu dana, sve vreme se imitira zimski period i zaustavlja fiziološki proces. Međutim, postoji jedna bolest koja se nalazi unutra u žiru, to su infekcije koje se stvaraju u periodu cvetanja, kada je žir na grani, to je gljiva koja izaziva žira. Tehnološkim rešenjem, zagrevanjem žira na 41°C u trajanju od dva i po časa, takav tretman je za gljivu fatalan, i ta gljiva tada biva suzbijena, a žir biva spreman da godinu dana provede u hladnjači. Razlog je čvrsta semenjača kroz koju herbicidi ne mogu da prođu. Pre setve na temperaturi 5°C žir se dva dana nalazi u pretkomori, da bi krajem oktobra i u novembru u vreme kada je setva, žir bio spreman.

Ono što je jedno od velikih dostignuća JP „Vojvodinašume“ je činjenica da je ovaj tretman žira razvijen u saradnji sa jednom našom domaćom firmom sa kojom su stručnjaci ovog preduzeća zajednički konstruisali i izradili postrojenje za termo terapiju žira. Prvo je napravljeno postrojenje koje je zadovoljavalo potrebe Sremske Mitrovice, a onda su kapaciteti prošireni na još 80 tona, što zadovoljava potrebe cele Vojvodine. Postrojenje je automatizovano i opslužuje ga svega dva radnika.

Sadnja novih hrastovih šuma u JP „Vojvodinašume„ je upravo u toku. Zaštita šuma je takođe bitan segment razvoja šuma i šumskih područja. Bilo da se odnosi na zaštitu od bolesti i štetočina, od požara, te divljih i domaćih životinja, zaštita šuma se sprovodi u skladu sa zakonskim propisima, planskim dokumentima i uputstvima prognozno-izveštajne službe.

Planiranje gazdovanja šumom nastalo je kao rezultat čovekovih težnji da šumu iskoristi za zadovoljenje svojih potreba sa osnovnim ciljem da se omogući trajno korišćenje šumskih ekosistema i ljudima stave na raspolaganje željena dobra u skladu sa njihovim potrebama. Šume se, kao prirodno dobro moraju dovesti i održati u stanju u kojem mogu da zadovolje čovekove potrebe za dobrima i ispune ekonomske, ekološke, socijalne i društvene funkcije, koje su visoko na lestvici društvenih vrednosti. Planiranje gazdovanja šumama pruža mogućnost čoveku da svesno interveniše u prirodi i utiče na razvoj šumskih ekosistema kako bi društvu stavio na raspolaganje određena dobra.

Šumski ekosistemi imaju izuzetan društveni značaj zbog proizvodnih, zaštitno-regulatornih, socijalnih i kulturnih funkcija. Zbog toga, poslovanje preduzeća koje gazduje šumama, u velikoj meri podleže javnom posmatranju i duboko je ukorenjeno u društveni sistem vrednosti i normi. Osnovni zadatak planiranja gazdovanja šumama jeste da obezbedi održivo prostorno i vremensko upravljanje proizvodnjom i korišćenjem šumskog resursa.

Planiranje gazdovanja šumama slično ostalim aktivnostima vezanim za prirodu u njene potencijale, usko je povezano sa globalnim razvojem i promenom odnosa prema okolini u kojoj živimo. Pred šumarstvo se stalno postavljaju novi zahtevi od šire društvene zajednice, koji se moraju uzeti u obzir prilikom planiranja i izvođenja abudućih aktivnosti u šumi. U Evropi su ti

zahtevi doveli do velikih promena u planiranju gazdovanja šumama i šumskim zemljištem, kao i drugim ekosistemima, a JP „Vojvodinašume“ se proteklih deset godina uspešno prilagođavalo takvim izazovima.

(iz monografije -Deset godina poslovanja JP „Vojvodinašume“, Petrovaradin 2013;)